СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 176. Джерзі Ситі, Н. Дж., четвер, 30-го липня 1936. — VOL. XLIV. No. 176. Jersey City, N. J., Thursday, July 30, 1936. THREE CENTS

ДЕМОКРАТИЧНІ ҐУБЕРНАТОРИ КРИТИКУЮТЬ ЛАНДОНА

НЮ ЙОРК. — Шість демократичних ґубернаторів з ріжних стейтів виголосили по черзі 9-мінутові промови, що в них гостро критикували програмову промову републиканського кандидата Ландона, яку він недавно виголосив у Топіка з нагоди приняття номінації. Ґубернатори закидали Ландонові, що його думки на ріжні суспільні справи неясні, що він робить враження, начеби був знаряддям у руках великих капіталістів, як теж закидали, що багато точок, які він обіцює щойно впровадити, коли його виберуть президентом, адміністрація Рузвелта вже давно впровадила.

НОВІ ГРОШІ НА ФЕДЕРАЛЬНІ РОБОТИ.

ВАШИНҐТОН. — Гарольд Ікес, голова „адміністрації поступу праці", подав до відома, що федеральний уряд призначив суму $20,000,000 як перший зачет на нові федеральні будови. Для міста Ню Йорку припало з цього $3,498,295, за які то гроші „адміністрація поступу праці" думає розпочати будову судових будинків у Квінсі і Бруклині, будову мосту понад ріку Бронкс, будову „осередка здоровля" в Менгетен та будову нової школи в Квінсі.

АРЕШТУВАЛИ ДИРЕКТОРКУ ПОМОЧІ БЕЗРОБІТНИМ.

МИЛВИЛ (Ню Джерзі). — Безробітний Гумфрі Секстон, якого викинули на вулицю за неплачення чиншу, заскаржив місцеву директорку помочі, Рут Люис, до суду за те, що вона не подбала для нього і його родини про якийсь захист. Бо відповідно до недавно ухваленого закону стейту Ню Джерзі, обовязком директорів праці є такий захист придбати. Директорку арештували, одначе за кавцією випустили. Вона боронилася на суді, що на поміч безробітним нема фондів. Уряд стейту Ню Джерзі зіпхав обовязок опікуватися безробітними на плечі муніципальних властей. А їх округа має заледви стільки грошей, щоб якось прокормити з тижня на тиждень своїх безробітних. На помешкання грошей не стає.

ВЖЕ СТРАЙКУЮТЬ І БІЗНЕСИ.

ПЕТЕРСОН (Ню Джерзі). — Досі страйкували тільки працівники. А ось із Петерсону доносять, що там збираються на страйк малі бізнеси проти великих бізнесів. 200 малих бізнесів, що займаються прядивом ниток, доставляючи їх опісля більшим бізнесам, домагаються підвишки заплати за їх роботу, бо серед існуючих відносин малі бізнеси заробляють ледви по $10 тижнево на особу. Страйкарів підтримують власники домів, у яких містяться їх бізнеси, як теж машинові компанії, в яких ці малі бізнеси задовжені по вуха. Власники домів і машинові компанії навіть загрозили, що колиб котрийсь із малих бізнесів не вийшов на страйк, то вони зачнуть натискати його довгами. Великі бізнеси кажуть, що на цьому страйку втратять у першій мірі малі бізнеси. Бо колиб навіть їм засадничо піднесли ціну за їх роботу, то замовлення втечуть до сусіднього, пенсилвенійського стейту, в якому є теж багато подібних домашніх пряділень.

ЛЬВИЦЯ ПОКУСАЛА ЧОЛОВІКА.

НЮ ЙОРК. — В зоольоґічному городі Центрального Парку доглядач городу, капітан Чін-Ставт хотів позакати свому приятелеві освоєну львицю Керлі. Це вже було темно і сторожі перестеріґали капітана, щоб не йшов до клітки. Та він їх не послухав, Увійшовши до клітки, він розбудив львицю, яка вже дрімала. В одній секунді львиця кинулася на нього і тяжко його покусала. Капітан ледви вирвався й утік до другої перегороди. Одначе львиця, позбувшись нахаба, не гналася за ним до другої перегороди, тільки положилась і продовжала свій перерваний сон.

ДИВНЕ ЗАЖАЛЕННЯ.

ВИЛКС БАРЕ (Пенсилвенія). — Родичі дітей місцевости Питстон внесли зажалення на місцевого вчителя, що він занадто лагідний до дітей, не завдає їм домашніх задач і ніколи не вживає „березової каші". Така надмірна лагідність, твердять родичі, псує дітей, розмякшує їх дисципліну, як теж зле відбивається на їх науці.

ПОКАРАЛИ ЖОРСТОКОГО БАТЬКА.

ОРЕНДЖ (Ню Джерзі). — Товариство опіки над молодю заскаржило 44-літнього Вінченца Паделя за те, що жорстоко поводився зі своїми малолітніми дітьми, змушуючи їх жити в дуже нуждених відносинах та працювати у свойому городі нераз по 20 годин на день. Суддя, поглянувши на знуждованих, вихуділих хлопців, скартав Паделя й приказав йому жити окремо від дітей, хоч мусить на їх життя платити.

ЩЕ ДАЛІ — В СТОРОНУ ВИЛЬНА.

На пограниччю Литви, Латвії й Росії поставлено на польській землі памятник Пілсудському. Збудовано памятник у такий спосіб, що, як подає польська преса, Пілсудський споглядає на—Вильно, Краків і Варшаву. На памятнику є напис, на якім зазначено, що Пілсудський це „великий син виленської землі".

300 ВЧИТЕЛІВ З ПОЗНАНЩИНИ НА ВОЛИНЬ І ПОЛІССЯ.

Польські часописи пишуть, що з днем 1. вересня ц. р. 300 вчителів з Познанщини дістануть посади на Волині й Поліссю, очевидно, коштом українського елементу.

ВЕЛИЧЕЗНІ ЗАРІБКИ ФАБРИКАНТІВ.

При нагоді дослідів над справами фабрикантів у східній Канаді виявилося, що без уваги на крізу східні фабриканти дороблюються величезних маєтків.

Комітет, що займається дослідами текстильних фабрик, переслухував недавно тому сер Герберта Голта, що є президентом Монтреал Банку. Голт зізнав, що компанія, яка називається Домініон Текстил Ко., в роках між 1905 і 1935 заробила близько 15 міліонів долярів. Акції, вложені до фабрики в 1905 р., виносили суму пів міліона долярів. Герберт Голт, який є заступником президента компанії, заявив, що компанія тепер вартує $10,210,000.

В часі зізнань Голт заявив, що в р. 1935 в одну компанію „Домініон Текстил Ко." злилися чотири інші компанії для реґулювання індустрії.

При доходженню також виказалося, що компанія, не зважаючи на незвичайно високі зиски, домагалася від попереднього уряду охоронної тарифи. Та сама компанія і тепер робила заходи, щоб уряд Кінга також придержувався високої митної тарифи.

ДВО-ЛІТНІЙ ХЛОПЕЦЬ ПРИ КЕРМІ АВТОМОБІЛЮ.

З Тамворт, Онтаріо, доносять про такий випадок: Рей Тупа, дво-літній син секційного формана на залізній дорозі, заліз до батькового авта і потиснув на „іґнишен". А що автомобіль був наставлений у „ґірах", то пішов у рух і вискочив з ґаражу просто на вулицю. Прохожі на вулиці, побачивши автомобіль, що гнався зиґзаком то сюди то туди, в переполосі повтікали, де хто міг. Одначе, на щастя, між прохожими знайшовсь один відважний, що скочив до автомобілю і спинив його в русі саме в моменті, коли авто мало вдарити в телеграфічний стовп.

ДОВГІСТЬ ЖИТТЯ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ.

ВАШИНГТОН. — Бюро перепписів подало до відома, що що за останнє століття життя чоловіка значно продовжилося. Сто літ тому пересічна довгість життя виносила для білого чоловіка 48 літ, а для білої жінки 51. Тепер пересічне життя білого чоловіка триває 59, а білої жінки 63 роки.

РОСІЙСЬКИЙ ДВОРЯНИН ШУКАЄ СПОКОЮ В АЛЬБЕРТІ.

Князь Лев Галіцін, 30-літній російський дворянин, по році неприсутности в Альберті (Канада) повернувся з Парижа до Едмонтону й думає там замешкати довший час, щоб знайти спокій по непевности і тревозі, в якій живе тепер ціла Европа. Згаданий князь одержав недавно $235,000 спадку по своїй жінці, що вмерла тому два роки в Єгипті. Донедавна мав він „ренч" випасу худоби в Едсон, а якийсь час був учителем танків в Едмонтоні.

ЗБОЖЕВОЛІЛИЙ ШАХТЯР ПОСТРІЛИВ НЕБЕЗПЕЧНО ТРИ ОСОБИ.

Шахтяр (майнер) Юрій Панек з Кедомін, Альта., з походження мабуть поляк, діставши наглого нападу божевільної злости, вдерся силою в 3. год. над раном до хати пані Джессі, мабуть теж польки, і пострілив її в живіт з револьвера, коли та піднеслася з ліжка. Опісля впав він до дому Василя Лобоса й почав там стріляти до Лобоса, Івана Гарки й Андрія Істмана. Гарка зістав пострілений кулею у праве рамя, а другою в долішню часть грудей, а Істман зістав покалічений у живіт і куля застрягла понижче хребетного стовпа. Лиш один Лобос вийшов з тої нерівної боротьби непокалічений. Забравши з дому пані Джессі бохонець хліба, Панек утік у покриті лісом гори, де його ще не висліджено, хоч кінна поліція зараз по доконанню злочину пустилася за ним у погоню.

СМЕРТНИЙ ВИПАДОК.

Церковний сторож у Станиславчику, пов. Броди, 56-літній Василь Дубка пішов на церковний цвинтар, щоб там нарубати з дерева зелені до прикраси вівтаря у церкві. Коли Дибка виліз на драбину, оперту до дерева, і став рубати галуззя, заломився нагло під ним щабель у драбині. Дибка, надучи, вдарився так сильно до паркану, що згинув на місці.

ВБИВ СВОЮ ДІВЧИНУ.

В Шухові, повіт Підгайці, Стефан Сидорак убив вистрілом з утятого кріса свою дівчину Пелягію Стійко з тогож села, після чого сам себе важко ранив.

ПРОЖИВ СОБІ.

В Середнім, пов. Калущ, помер сільський жид Мошко Ґан, що прожив 110 років. До самої смерти був черствий і здоровий. Його питали, звідки в нього таке здоровля, а він сказав, що так його колись поблагословив один чудотворний рабін. Крім того довговічний Мошко їв багато цибулі й редьки.

ГОДУВАВ „ХОЛЕРНИКІВ" СОБАКАМИ.

В однім селі коло Моравської Остави арештували коршмаря, який годував своїх гостей — переважно літників — собачим мясом. Якось ніхто не досмакувався, аж селяни, що в них помисловий коршмар крав собаки, вислідили й виявили справу.

В СССР НЕ ВИПЛАЧУЮТЬ ЗАРОБЛЕНИХ ГРОШЕЙ.

Большевицька ґазета „Красная Карелія" містить лист робітників, які жаліються, що їм досі не виплатили зароблених ще зимою грошей. Один з членів колективу в тунґським районі пішов 100 км. пішки до лісового заряду, де ці робітники працювали, але вернувся без копійки.

ПІДПАЛЮЮТЬ ЖИДАМ БОРОДИ.

Цими днями 50-літній жид з Берестя, Рахмін Ліпштадт, їхав до свояка в Отвоцку коло Варшави. Коли поїзд опинився в одному підварщавському тунелю, хтось з їдучих у тім самім ваґоні при помочі запальнички підпалив Ліпштадтові бороду. Жид не втратив притомности і вогонь вгасив, попаривши собі при тім руки. Спричинник утік.

ЖИДАМ ДАЛЬШЕ БЮТЬ ШИБИ.

В Зельонце коло Варшави в кольонії для жидівських дітей вибито цими днями 220 шиб. Кількох таких жидівських „приятелів" поліція арештувала.

ПРИЗНАННЯ ДЛЯ УТГІ.

Дирекція Українського Технічно-Господарського Інституту позаочного навчання в Подебрадах одержала від Управи Т-ва бувших Вихованців Української Кремянецької Ґімназії повідомлення, що Орґанізаційний Зїзд членів Т-ва шле свій привіт та вияви солідарности з ідеями, які ширить невпинною працею українському народові Український Технічно-Господарський Інститут.

ГРАБІЖНИЦЬКІ НАПАДИ.

В Люблинщині були цими днями два великі грабіжницькі напади. Галіні Боґуславській у Підзамчу зрабували напасники 6,000 зл. готівкою та щадничу книжечку на 20,000 зл. Мартинові Садовському в Кривім забрали бандити 5,520 зл. і 30,000 американських долярів.

КРАЇНА СТОЛІТНІХ.

В Бітолі, в південній Юґославії, живуть два браття Демелі, з яких молодший має 110 літ, старший — 116. Молодший брат що дня без огляду на погоду машерує 20 км., щоб своїй рідні принести дров. Оба браття заявили журналістам, що живуть тому так довго, бо ніколи ані не курили, ані не пили алькоголю.

ҐІМНАЗИСТ УБИВ РЕСТОРАННИКА.

В румунській місцевості Брасо ґімназист убив власника одного невеличкого місцевого ресторану, а кельнера важко ранив. Слідство виявило, що учень хотів ограбити касу ресторану, але появився власник і перекреслив усі пляни малолітнього грабіжника. І за те він його вбив.

ВІДКРИЛИ СТАЛЯКТИТОВУ ПЕЧЕРУ.

Велику сталяктитову печеру відкрив учитель Ференчук в околиці Унґвару в східніх Карпатах. До нововідкритої печери виїхала експедиція ґеольоґів.

КОМУНІСТИЧНА ГОСПОДАРКА В ЕСПАНІЇ

МАДРИД (Еспанія). — Комуністичний уряд Еспанії видав розпорядки, якими зарядив конфіскату церков і всього церковного майна, до церковних шкіл включно. Загарбають теж усі шкільні прилади по церковних школах. Все те має статися впродовж найближчих 5 днів. Знесено теж усі монаші чини, в яких монахи присягали визнавати інший авторитет крім державного. Тут малося на увазі в першу черґу підлеглість Ватиканові. Одначе в декреті кажеться загально про „ордени" (чини), що зобовязані до послуху такому авторитетові, що є поза державою. Майно тих орденів буде знаціоналізоване. Заразом заряджено теж націоналізацію певних галузей промислу, як теж назначено комітет, який має занятися націоналізацією цілого промислу. Майно перебирає комуністична влада без усякої формальности. Для загарбання вистарчає урядовий свисток паперу.

Загарбують і американське майно.

З Катальонії доносять урядовці автомобілевих фабрик Форда і „Дженерел Моторс", що комуністичний уряд забрав фабрики для себе, а готові автомобілі віддав до розпорядимости „людового фронту" для військового вжитку. Уряд позабирав теж гроші, що були зложені тими підприємствами в банках.

З ВОЄННОГО ТЕРЕНУ.

МАДРИД. — Уряд має в контролі радіові стації й часописи. І покористується як одним так другим, щоб вести пропаґанду для скріплення „людового фронту". Найбільше йде йому про те, щоби перетягнути на свою сторону селян, які в більшости не є прихльні червоній владі. Уряд широко описує побіди льояльних йому військ і взиває повстанців, щоб не слухали офіцирів, а переходили на сторону „людового фронту". Він радить їм пильнувати жнив, а не хапати за рушницю і стріляти до „робітничої армії".

Наступають на столицю.

Американський кореспондент, що перебуває серед повстанців, каже, що вони мають добре зорґанізовану і здисципліновану армію та постійно з нею підходять під Мадрид. Він твердить, що комуністичний уряд столиці не вдержить. Каже далі, що хоч повстанці мають знамениту артилерію, то міста не будуть обстрілювати, бо, як казав ґенерал Моля, не хочуть убивати невинних людей. Одно певне: що повстанці розбили сили уряду в околиці Ґібральтару. Там повстанці найсильніші, бо одержують раз-у-раз допомогу з еспанського Марока.

Американці втікають.

Вже пороблено з боку американської амбасади в Мадриді всі приготування, щоб у четвер вивезти зі столиці всю американську кольонію.

ПРОТИ НАПИВКІВ.

БОРДО (Франція). — У тім місті, славнім із своїх знаменитих вин, страйкують ресторанні, готелеві й каварняні кельнери, бо домагаються вищої платні, а не хочуть приймати напивків (типсів). Кажуть, що напивки понижують професійну гідність кельнерів.

БРАКУЄ РЕКРУТІВ В АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН. — Є великі гроші на армію, але нема її ким збільшати, бо з кожним роком є менше охочих до служби у війську. Як так далі піде, то готові завести примусову війському службу.

ПОБИЛИ ЕТІОПЦІВ.

АДІС АБАБА (Етіопія). — В італійськім комунікаті подано, що етіопські частини хотіли зруйнувати муровану дорогу між Адіс Абабою і Десі. Це довело до боротьби з італійськими частинами, підчас якої було вбитих і ранених 1,000 етіопців.

АРАБИ ДАЛІ ВОЮЮТЬ.

ЄРУСАЛИМ (Палестина). — В останній сутичці арабських повстанців з британськими частинами згинуло 20 арабів. Ґенеральний арабський страйк, звернений проти жидівської іміґрації до Палестини, триває далі.

НОВЕ ВАЛЮТОВЕ ОБМЕЖЕННЯ В ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА (Польща). — Міністер скарбу видав розпорядок, яким дозволено вивозити з Польщі тільки 200 злотих. На більшу суму треба дістати спеціяльний дозвіл.

СОВЄТИ ОБМЕЖУЮТЬ ВИВІЗ ЗОЛОТА.

МОСКВА (Росія). — Видано розпорядок, яким обмежено совєтські заграничні закупи до 250 міліонів рублів. Сталося це тому, що Совєти рахуються з можливістю війни, а на такий випадок треба би мати більшу скількість чужої валюти та золота.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НАСЛІДКИ ДИКТАТУРИ

Очі світа звернені тепер на Еспанію. Хто тільки розгорне ґазету, хоче чи не хоче, мусить звертати увагу на те, про що найбільше пишуть і що являється найважнішою новиною дня. І не диво. Бо діються в Еспанії важні події. Ллється кров і гинуть тисячами діти одної й тої самої матери. Борються і гинуть еспанці за кращу Еспанію. Борються, як сказано, діти одної матери, але не однаково упривілейовані. Бореться кляса багата й посідаюча проти тієї, що віками була упосліджена. І тут є властивий корінь лиха. Бо колиб не було цеї властивої причини, не булоб там місця для московської ґанґрени, не булоб „людового фронту" і палення церков та монастирів, не булоб грабління майна і не булоб взаїмної різні, яку там тепер бачимо.

По світовій війні в цілім світі, в усіх народів і в усіх державах зачалися великі переміни. Росія стала совєтською, Італія фашистівською, Німеччина націстичною і т. д., аж до Туреччини включно. Прийшов час і на великі реформи в Еспанії, в якій далі панував давний монархічний режім, спертий на офіцирство, духовенство й велику посілість. Треба було братися, як і по інших краях, до великої земельної реформи. І тут не треба було оглядатися на опір шляхти і клеру, в яких руках були величезні земельні лятифундії. Настав час кипіння, а монархія, замісць піти за духом часу, взялася рятувати край при помочі диктатури генерала Прімо де Рівери. Скінчилося це тим, що по 8 роках диктатури король утратив корону, а Еспанія стала републикою — в липні 1931 р. І коли сьогодні хочеться тверезо осудити події в Еспанії, то треба в першу чергу винувати за те цю диктатуру, що за 8 років не довела до порядку, не перевела в краю відповідних реформ і тим довела до вибуху революції. Правда, що й у часі републики мали ще праві нагоду направити лихо, бо вони всежтаки були в більшости в парляменті аж до 1936 р., але й тут вони не вміли пристосуватись до обставин і довели до цього, що в лютім цього року осягнули ліві побіду при виборах і „людовий фронт" обняв владу. Бачимо, що правлений по диктаторськи край не дав змоги населенню нормально розвинутись політично. Праві, що були опорою монархії й диктатури, не виявили державного розуму і своєю впертістю довели в краю до великої горожанської боротьби, що не є національною, але клясовою. А траґедія в цьому ще та, що, як заповідають, без огляду на те, хто вийде з цеї боротьби побідником, буде в Еспанії — нова диктатура. Прийде вона зліва, або зправа. Але звідки не прийшла би, буде вона новим нещастям для Еспанії. Вона знову припинить природній розвиток усіх її народніх сил, бо пануватиме не нарід, а — кляса.

ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНА ПАНОРАМА

Дня 15. липня 1936 року закінчилась економічна і фінансова бльокада Італії від 52 держав світу. Закінчилася при повній перемозі... не цих 52 держав, серед яких знайшлися найбільші і наймогутніші імперії — великобритийська та московська, — одна з величезними засобами світової плютократії, а друга — з безчисленною армією розкиданих у цілому світі свідомих і несвідомих аґентів, — а при перемозі Італії, що після 241 днів облоги виходить з боротьби не тільки не знесиленою, а навпаки, незвичайно посиленою. Бо, як каже прислівя, важкий молот, що дробить скло, кує булат (міцну крицю. Оттакою міцною крицею виявилося італійське завзяття. — „Ентузіязм, — пише римський часопис" Джорнале д'Італія, оте неймовірне й незмірне багатство, що обчислити його не зуміли специ з Ліґи Націй, — переміг золото, переміг загрози урядів, партій, кляс, церков і сект, — переміг економічну ізоляцію, переміг ворожу коаліцію 52 держав, поміж котрими знаходяться деякі з наймогутніших плютократій світу..."

І Мусоліні сьогодні з бальконy Венеціянської палати також ствердив: „Заслуга цієї великої перемоги на економічному фронті належить цілком і виключно цілому італійському народові: належить чоловікам, жінкам і дітям цілої Італії. Ніхто не затремтів, ніхто не злякався: всі були готові до будької жертви, маючи одночасно певність, що зрештою цивілізація і справедливість затриюмфують в Африці і в Европі..."

Премогла національна солідарність. Перемогла свідомість прав своєї нації на життя, гідне великої нації. І могутня, але розіджена комерційним духом Анґлія, що очолила цілий світовий рух проти фашистівської Італії, мусіла визнати устами свого міністра закордонних справ, найзавзятішого санкціоніста Ідена, що Анґлія програла, що Ліґа Націй програла. Треба визнати, проте, що і в своїй небувалій поразці, Анґлія зуміла дотримати деякої величі: оте визнання поразки, що його зробив у парляменті перед цілим світом Іден, вимагало великої мужности духа. Чи багато в нас знайдеться людей, що є здатні отак перед цілим світом **визнати свої помилки?!** Для цього треба великої мужности, коли це очевидно, не є виявом відомої нам від російських інтеліґентів звички до самобичування. Але анґлійці в самобичуванні ніколи не кохалися, і мужне визнання помилки веде у них тільки до одного: до бажання ніколи тої помилки не повторювати, і від неї якнайбільше навчитися.

А проте, ця поразка не прийшла самітна. Після неї пішли інші. Прийшли розрухи в Палестині, де ті самі анґлійці, що галасували проти італійських „жорстокостей" в Етіопії, переводять найжорстокішу, але безуспішну „пацифікацію", винищуючи динамітом цілі дільниці арабських осель; прийшли невдалі переговори з Єгиптом і не менш невдалі переговори в Монтре в справі проливів; і нарешті прийшла велика поразка на німецькому фронті. Той, хто слідкував за політичними подіями останніх місяців, знає, скільки зусиль прикладала Анґлія, щоб відтягнути Німеччину від Італії. Запобігаючи німецького співробітництва в боротьбі з Італією, вона пройшла мовчки повз таке порушення мирових договорів, як збройна окупація Надренії, пройшла мовчки понад розпучливий галас Франції, що ще досі намагається відбудувати за всяку ціну знищене Льокарно; пройшла майже мовчки понад усе зростаюче зброєння Німеччини. І все це — намарно! Напередодні знесення санкцій проти Італії Німеччина й Австрія, з діяльним посередництвом Італії і з великою користю для Італії, підписали договір про „співробітництво німецьких націй" і про відмову Німеччини від так званого „Аншлюсу", себто політики прилучення Австрії до Німеччини. Таким чином, єдина чорна пляма, що псувала образ німецько - італійських відносин, зникла з політичного обрію. Італія, що їй „Аншлюс" загрожував появою німецьких військ на північних кордонах коло Бреннера, отримує відразу забезпечення своїх північних кордонів, а з тим і далеко більшу свободу чину в Африці і в Европі. В середній Европі виріс нараз могутній бльок держав, спаєних незрівнаною національною дисципліною і жертвенністю, відданих своїм вождям і готових — задля охорони своїх інтересів і своєї чести, — на все.

Тепер, певна річ, австро-німецька згода і виникаюче з цього німецько - італійське зближення проголошується, як величезне досягнення на шляху до розбудови миру. Але — чи всі погодяться на таку розбудову миру, якої може зажадати собі отой новий величезний бльок? Адже належить до цього бльоку між іншими Угорщина, що ніяк і ніколи не погодиться визнати існуючий в Европі стан за задовольняючий. Задоволена тепер у своїх територіяльних здобутках Італія нераз проголошувала, що вважає кордони Угорщини цілком несправедливими, і нераз виявляла перед світом своє зацікавлення долею Угорщини. От учора на запрошення італійського уряду двісті угорських студентів прибули в гостину до Остії під Римом і користуватимуться цією гостиною впродовж двох місяців. І це тільки один маленький приклад тої уважливости, що її італійський уряд виявляє до угорського народу. А потім — є Німеччина, яка має ще багато, і то дуже багато рахунків до полагодження.

Було би дуже наївним думати, що ті, котрим ці рахунки мають бути піднесені, пасивно чекатимуть на свою вівісекцію! Створення могутнього середне-европейського бльоку мусить викликати переляк і виплекати з нього жадання самоохорони і — навіть протинаступу.

Досить поглянути на Чехословаччину, що, боронячись від гаданого наступу німців на чехословацьку Богемію, не завагалася повибудовувати (між іншим на наших таки українських землях Закарпаття) летовища для совєтської авіяції. Чи зрозуміє вона небезпеку, якою є для неї оці совєтські летовища, положені в середку центральної Европи? Чи стерпить Німеччина оцю недвозначну погрозу, звернену в її бік? Чи не визнає вона її — і то досить слушно — за нестерпну провокацію? І що на те Совети?

Треба визнати, що Німеччина для осягнення **вищих цілей** вміє відмовлятися навіть від дуже важливих точок своєї політично-національної програми. Зуміла вона відмовитися від так званого польського коридора; зуміла відмовитися від Альзації і Льотаринґії; зуміла відмовитися від такого істотного пункту своїх домагань, як злучення з Австрією. Досить пригадати собі, що сам Гітлер є австрієць, і що він писав про необхідність приєднання Австрії до Німеччини, — щоби зрозуміти цілу вагу цієї відмови. Можна бути певним, що коли Німеччина йде на такі жертви, то уміє бачить, що „гра варта свічок". А ця гра — це все більш назріваючий конфлікт з Росією, що по своїх розмірах і наслідках може мати таке значіння, що задля його успішної розвязки варто відмовитися (бодай тимчасово) і від Данціґського коридора і від Альзації й Льотаринґії і навіть від Австрії, щоб цим останнім кроком здобути собі підтримку нової імперіяльної Італії.

Над тим варто нам, українцям, пильно застановитися. В новій дипльоматичній грі ми мусимо також заважити з цілою силою, на яку тільки здатні. Будуча доля нашого народу залежатиме в найбільшій мірі від того, **наскільки ми в дійсності національно сильні і солідарні**, наскільки в дійсності всі ми разом, і кожний зокрема, схочемо утворення української незалежної держави. Бо питання нашої державности від останніх подій значно активізується.

Евген Онацький, (Рим).

„РУССКІЙ ДУХ І РУСЬЮ ПАХНЄТ"

ДВА РОКИ.

Минуло вже цілих два роки, як православна Волинь знайшлася під пастирською зверхністю архиеп. Олексія Громадського. З його призначенням українська преса почала менше уділяти уваги церковному життю Волині. Робила це тому, що додатніх подій в останньому не було, а критикою ненормальних явищ не хотіла морально ускладнювати положення нового „владики", що прийшов з опінією нібито свідомого українця.

Але минуло два роки — досить часу, щоб усунути безладдя й розгардіяш, залишений митроп. Денисом на Волині. Все, що новий її зверхник міг виказати, за час тих двох років, виказав; напрямні своєї суспільно-пастирської праці вже вповні визначив; чогось нового сподіватися від нього не приходиться. Отже час підвести підсумок його праці, застановитися над її напрямними. Щож ми перед собою маємо?

Відповідаючи на це питання, обмежимося підкресленням найбільше істотних явищ з волинського церковного життя за два останні роки.

ЦЕРКОВНА „УКРАЇНІЗАЦІЯ".

Багато надій православні українці покладали на архиеп. Олексія. Вірили, що з його приходом скінчиться панування в православній церкві на Волині жменьки російських чорносотенців, які займуть належне їм положення — не за правників, а гостей. Та тепер справа ця — можна сміливо сказати — вирішена: росіяни як займали домінуюче становище, так і без усякого ущербку займають його надалі. Російська мова, якranше була мовою церковних проповідей і шкільної науки релігії, такою залишається і за архиеп. Олексія. Якщо в декотрих школах учать українських дітей релігії українською мовою, а подекуди в церквах виголошують проповіди українською мовою, то, роблять це ті панотці, що й давніше мали сміливість учити в школах і проповідувати в церквах по українськи. Не інакше, як по російськи, проповідують усі ті численні панотці, що слідом за архиеп. Олексієм перенеслися на Волинь. Єдина новина, що зявилася за архиеп. Олексія на Волині, — це в певні дні проповіді польською мовою і спів гимну „Боже, цось Польске", чого за митроп. Дениса ще не було.

Про українізацію самої богослужебної мови, про очищення її від російського намулу теж говорити не приходиться. Як за часів митроп. Дениса текс виголошувано з московською вимовою — тобто з більшою московською вимовою, ніж це дозволяють самі російські синодальні граматики церковно-славянської мови, з такоюж вимовою читають і тепер, не зважаючи на те, що ненормальність зазначеного явища постійно підкреслюють навіть ті поміркованi українці, що не домагаються богослуження живою мовою...

Свого часу, резолюція про богослужебну українізацію, принята епархіяльними зборами 1934. р. — першими по обнятті архиеп. Олексієм Волині — викликала багато балачок і надій. Нині ця резолюція залишається чисто архівним документом, без ніякого практичного значіння. Всі оперті на ній старання парохіян запровадити в себе богослуження українською мовою покінчилися нічим.

У біжучім році, в звязку з 10-ми роковинами смерти бл. п. С. Петлюри, епархіяльна влада обіжником повідомила духовенство про дозвіл на відправу по Головному Отамані панахиди українською мовою (розуміється, де цього проситимуть люди). Був це гарний жест, але тільки паперовий, без поважнішого значіння. Як сама влада розуміла свій обіжник, свідчить нпр. такий характеристичний випадок, що трапився на Кремянеччині, — отже під боком духовної консисторії та архиеп. Олексія.

До о. Масловського (пароха Королево-Попівецької парохії) звернулися його парохіяни, обєднані в Філії Укр. Добродійного Товариства, з проханням улаштувати 24-го травня панахиду, дозволену епархіяльною владою. Та замісць панахиди по Службі Божій, почули вони аґітаційну, тяжко образливу промову і проти української мови і проти бл. п. С. Петлюри...

Ображені українці поскаржилися духовній владі, а ця — хочби що... Очевидячки,

Вячеслав Шишков.

ЗИМНИЙ ТУШ

Перед лазню заїхало з гуком авто. Висів якийсь товстюх. Має зле обголене товсте лице, руду гостро кінчасту борідку, животик. Він такий втомлений, начеб двацять верств гнали його у спеку з цією паперами випханою текою.

Скоро розглянувся, руками погладив товсті грубі боки, сказав — фу-у-у — зажадав послугача та пішов митися...

Послугач був високий і худорлявий, наче факір, ніс мав кривий, на оці більмо.

Худорлявий послугач узяв у добрі обертаси товстюха: мітолка свистала, всеньке тіло товстюха подобало на червону плахтину.

— Дякую, товаришу, — відітхнув товстюх — аж у середині пече. Гу-у-у!

— А щож, вправляємо-о-о!... Я люблю громадян-купців мити докладно! Поважаний пан добродій позволять головоньку — і товстюхову голову вкрила, наче чепець, біла, пахуча піна.

— То ви, товаришу, берете мене за купця?

— А вжеж! Абож то зараз не пізнати? Боже!... Будь ласка ручку, прошу її розпростерти... Ах, пан боїться скоботів? Перепрошую дуже!

— А ви, товаришу, що за один? До якого союзу належите?

— Себто я? Як тут панові сказати, а не збрехати ... Правду сказати, давніше я належав до партії... Як то кажуть, викинули мене делікатно... Перепрошую, будь ласка руку!

— А чому?

— Себто, чому викинули? Та бо я діольоґію їх ніяк не міг потрапити. От, попросту, не можу. Й не можу! Ось так, на Різдво доглянули наші, що я з церкви, розуміється, виходив. А якжеж не ходити до церкви, коли від дитини нас того вчили. Тяжко відзвичаїтися.

— Зле, зле, добрий чоловіче. Коли ти не в партії — тоді геть із Богом!

— Ах, вельможний пане добродію! Я не сподівався від вас такої догани — зітхнув худорлявий та з усіх сил став масувати широкі, наче ворота, товстюхові барки.

— Зле, зле — сказав товстюх. — Я також у партії.

— Ха, ха! — моргнув більмом худорлявий. — Пан добродій мають добрий гумор! Тай, правду сказати, траплялися мені ще часом партійні бешкети. По-пяному, наприклад, заїхав я в морду одному громадянинові. Щоби не збрехати ми взаїмно билися: він також заїхав мені поза вухо. Словом, діольоґічна основа була нінащо!

— Зле, зле! Це зовсім недобре, товаришу! Партію виставляєш на небезпеку.

— Добродій позволять, що ще раз намилю голову. Що, щипає в очі? Зараз, зараз. Е, пане добродію... Абож то я один партію виставляю на небезпеку? Коли так узагалі поглянути тай поодиноко... Подумати тільки, скільки там є таких, що крадуть публичні гроші? Або таке. Скажімо, наприклад, ремісник, робітник, візьмімо дуже працьовитого робітника, розумного та, наприклад, дуже худощавого, такого як я, даруйте за слово. Гарно. І ось, хвиля революції викидає його в перші ряди. Коли, вважаєте, він партієць і розуміється на річах, то чому ні, беруть його до комітету. А потім іще беруть його до управи фабкому, а потім іще на директора. Тоді, вважаєте, починає йому животик рости, справляє собі меблі тай то не будьякі, а з фасоном, такі, що на них графи сідали. Я це, самособою, говорю так для приміру. І жінка їхня, пане добродію, буде зовсім нещаслива: він стидається з нею вже людям на очі показати, що то простачка, неотесана. І на боці має вже, даруйте за слово, якусь донну, а часом навіть і три.

По европейських спелюнках швендяється, по гостинницях тут і там. Не в голові йому вже тоді партія. Собто, знає, що таке дисципліна, до казанського собору, наприклад, палюгами не дав би себе загнати та на партійних зборах гарненько сидить, одначе дух у ньому вже захитався, паршивий запах від нього доходить: це вже не партієць, а, скажімо собі щиро, справжнє сміття, бо то ганчірка загалом і сміття! Недобре йому, то пе пиво, коняки, Шустова, що лише побачить, зараз пе, з жіночками живе собі. І гладенький робиться, оксамітний. До лазні навіть, песький син, урядовим автом заїжджає, послугача навіть бере собі. Така то з нього шмата робиться!

Товстюх гнівно промимрив:

— Натирай, натирай сильніше! Дивіть на нього, який критик!

— Що пан кажуть? — не дочув худорлявий послугач.

— Правда, не багато таких буває, а всеж бувають. І воно заразливе, недобре, не побожому. А наприклад я. Я також був у партії, маю четверо дітей, жінка, самособою, хора, а я заробляв, щоб не збрехати, пів сотки на місяць. Дивлюся я, дивлюся на таких череватих партійців і думаю собі: нема на світі справедливости! А як тільки подумаю це собі, то зараз бух до шинку. Там позволять під туш. Може холоднішу воду пустити?

Товстюх вертівся під струєю води, не міг попросту дивитися на худорлявого послугача та слухати його денервуючої балаканини.

— А чому, добродію, таке діється? — прижмурив послугач око з більмом. — Ось тому, що в самій горі поганий надзір. Вганяють собі автами до лазні ще й послугачів беруть собі. Викупаєш такого, як ялося, віником добре перетріпаєш, а він в імя партійної дисципліни на десятку шарпнеться! З паном добродієм зовсім що іншого, пан до делікатности від дитини, самособою, привик, зараз пізнати, що купець. Вже готово! Хай жеж добродієві піде на здоровля.

А потім в одягальні:

— Ах, яке елеґантне білля пан добродій мають!... Хіба заграничне? А де то пан добродій заділи свій хрестик, знайти його не можу.

— Забирайся мені з хрестиком, я сам зодягнуся!

Товстюх, засапуючись, потряс блюзою — з кишені випала партійна леґітимація.

Послугач роззявив рота — око до решти побіліло йому — схилився та задерevілою рукою підняв леґітимацію.

— Перепрошую. Прошу, товаришу! — зі здивуванням похитав головою — ну, ну — зловився за кривий ніс і навшпиньки, з похнюпленою головою — мерщій вийшов із одягальні.

Товстюх — підняв голову вгору й гордо-маєстатичн вийшов і всів до авта. Шофер відізвався:

— Перепрошую... А чи голови вам, товаришу, не вмили?

— О, вмили мені голову та ще й як гарненько... Ха-ха-ха! Їдьте чимскорше на засідання!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться 2-го серпня, зараз по Сл. Божій, в галі церковній при Райс і Оклей вул. Просимо членів прийти на збори, бо маємо важні справи до полагодження. Члени, котрі не будуть приявні на зборах, заплатять кару згідно з ухвалою. — Петро Сачавський, предс.; Михайло Сенків, кас.; Василь Пилипів, секр.

У зоольоґічному городі.

— Не підходи, жіночко, так близько до полярного медведя, бо ти й так перестуджена!

подібного виступу духовна влада нікому не подарувалаб, якби свого обіжника видала справді для виконання. Вміеж вона тяжко карати священиків, „по численним за шмат" (простіше сказатиб — звільненням з парохії) за „непослушаніе" в тім разі, коли „непослушаніе" виявляється в незаплаченні наложеної нею „халтури" (церковної данини); коли — значить — у виконанні свого розпорядження зацікавлена... А виступ о. Масловського був не тільки „непослушаніем", але і критикою розпорядження духовної влади.

Подібних прикладів можна навести багато. Але щоб не подумав хто, що в них маємо діло з попівським анархізмом — з одного боку — і незарадністю духовної влади — з другого, застановимося ще над одним явищем, за яке відповідальність і перед Богом і перед людьми спадає виключно на духовну владу.

У Кремянці, при архиерейськім домі, існує так звана дяківська школа (властиво, кажучи — найгірша парохія на якунебудь школу). Її завдання — постарчати „кваліфікованих" кандидатів на дяків. Школа та є під опікою самого архиепископа; її вчительський персонал, курс та характер навчання — під його контролею. І щож тут ми бачимо. Наука провадиться... російською мовою, церковно - слов'янські тексти читають не інакше, як з московською вимовою... Між предметами навчання є мова українська — але хто вчить її? — Архидіякон місцевого манастиря Гермоген, який української мови ніде і ніколи не вчився... Місцеві українці - вчителі кремянецьких середніх шкіл — пропонували арх. Олексієві безінтересовно вчити української мови в дяківській школі, але той відмовив їм: нащо дякам більшого знання української мови над те, яке дістануть від Гермогена?!...

Нарешті, безпосереднім керовником цеї школи — прот. Петропавловський. Цікаво буде для історії православної церкви в Польщі окреслити положення цього достойника: росіянин, особистий секретар архиеп. Олексія і намісник кремянецького Богоявленського манастиря. Як такий, він безпосередно кермує манастирем і живе в манастирі, разом з дружиною (або недавно й з донькою)... Може читачеві видається дивною річчю, що протоєрей, отже особа з „білого" духовенства — займає становище намісника манастиря та ще з родиною живе в манастирі... Так, справді — ця річ подиву гідна. З огляду церковних приписів і канонічного права вона також ненатуральна, як і з погляду людської логіки. Але це факт і річ нормальна в розумінні сучасної церковної влади...

Наведений приклад дяківської школи, здається, вистарчально доказує, що говорити про якусь українізацію церковного життя на Волині це значить глумитися над самим життям і людською льогікою. Не залишає він найменшого сумніву також і в тім, що сучасний протиукраїнський курс на Волині походить з архиерейської палати, як і раніш звідти походив.

Там ще досі „русскій дух, і Русью пахнет".

(„Новий Час").

САМОГУБСТВО В ДЕЛЯТИНІ.

В Делятині застрілився 23-літній Макс Горовіц з Городенки. Причиною самогубства було те, що самовбивник не злав іспиту зрілости, який здавав уже вдруге.

УБИТИЙ ҐРАНАТОЮ.

Василь Борецький у Коню хах коло Бережан знайшов ґранату та намагався її розібрати. Граната тоді експльодувала і вбила Борецького.

КОМУНА В ПІДЯРКОВІ

В краєвому тижневику „Голос Нації" з 12 липня ц. р. є поміщений допис про випадки у мойому „родинному" селі. В цім дописі пишеться:

„В Підяркові, бобрецького повіту, й деяких околичних селах розвинувся комунізм, головно там, де до війни були радикали. Це вони своєю „ідеольоґією" підготовили ґрунт для комуни і коли до сіл вернулись емігранти-комуністи з Америки й Канади, комуна почала здобувати собі вплив і опановувати все більше село. Найбільший зріст комуни припадає на 1928 р. В самому Підяркові сельроби здобули підчас виборів на всіх 450 голосів 400 для себе. Після 1929 р. і дальших відомих подій на СУЗ комунізм у нас заломився. Комунарі, в руках яких опинилися всі товариства села, не проявляли ніякої діяльности, хіба що тільки розкрадали добро читальні й кооперативи. І коли в 1933 р. комунарів усунено з усіх установ Підяркова, вони приняли це без спротиву. Із студентів, що виявили себе комуністами, деякі стали націоналістами, деякі прикинулися ними, ще інші „спорядніли" й пішли на посади. Один же з місцевих головачів комуни, Ілько Толонка, вчитель, виїхав до Америки і працює там як комуністичний аґітатор і редактор.

„На якийсь час комуна в Підяркові притихла — здавалося інколи погребана вже зовсім. Одначе комуністи чекали тільки часу, щоб знову підняти голову. Сталося це тоді, коли до села вернувся з арешту засуджений за вбивство дівчини один з місцевих комунарів. Він, вимуштрований добре жидками, й докупи із своїми трьома братами заактивізував давніх комунарів і сьогодні став головним пропаґатором „Народнього Фронту". А що він сам убивник і ще „по фаху" злодій, то його пропаґанда якось не дуже промовляла до переконання селянам і він почав послугуватися терором. На Різдво 1936 р. разом із своїми братами і ще з кількома вдерся на салю, де мала відбутися вистава протибольшевицького змісту, й розігнав читальнян. По таким першім подвигу пішли інші. Згодом згадана комунарська банда вибила шиби в емеритованого вчителя Михайла Гілети, одного з кращих працівників читальні. Водночас розведено агітацію між сільською біднотою, цькуючи одним проти одних і використовуючи ріжні родинні й особисті порахунки.

„Коли філія „Просвіти" в Бібрці забрала з підярецької читальні книжки комуністичного змісту, прислані комуністами з Америки, це розярило місцевих комунарів до тої міри, що вони напали в читальні на одного зі студентів і побили його і потім вибили ще в його домі всі вікна. Коли шиби вставлено знову, за якийсь час їх знову вибито. Коли господарі справили віконниця, то тоді комунарі спалили їх сіно на сіножаті.

„Своїм терором підярецькі комунарі досягли того, що головна місцевої читальні, о. Добрянський, зрікся головства, а за ним відійшли від читальні й інші селяни. На загальні збори читальні зявилися головним чином самі комуністи і перебрали читальню в свої руки. При тому не обійшлося без провокаційних кпин супроти о. Добрянського й М. Гілети, що їх заходом в ін. побудовано в Підяркові гарний читальняний дім. Розухвалена своєю „побідою" комуна відгрожується, що з осени прийдуть уже большевики і ще не так порахуються з „фашистами". Залякані селяни не підносять ніякого протесту, хіба нарікають між собою по хатах. Більшість села проти комуни, але боїться покищо виступити проти неї.

„Подвиги" комуни в Підяркові причиняються до зросту комунізму й у сусідніх селах і тому підярецькому, комуною мусять зайнятися свідомі селяни околичних сіл і протиставитися комунарському теророві. Треба вірити, що українське селянство дасть цим жидівсько-московським прислужникам тверду відповідь — таку, якою аустрічають комуну інші наші свідомі околиці".

Треба додати, що до тих большевицьких „подвигів" немало причинився один з нюйорських большевицьких головачів, що то висилав до місцевої читальні большевицькі книжки й штучно витворював гризню і розбрат в читальні. Коли ці большевицькі інтриґи змусили наших громадян відступити від читальні, що її самі минулого року будували, то зробили це вони не тому, що було їх менше число, тільки тому, що большевицькі вожаки і хулігани хапалися розбишацьких метод. Сам ватажок „Народнього Фронту" є злодій і бандит, який у 1929 році зарізав ножем одну дівчину, за що суд засудив його на 4 роки тюрми. Крім того він обкрадав чужі комори і накрадене носив до жидів і продавав або міняв за горівку. Відсидівши кару, він вернувся до села і тим разом взявся за „політику", себто взявся насаджувати у наше село большевицьку ідею. Щож, большевизм і бандитизм видно мають щось спільне.

Цей большевицький „політик" враз зі своїми братами, такими злодіями і бандитами як він сам, нападає тепер на ріжних порядних українських селян, вибиває їм вікна, побиває їх до непритомности, палить їм сіно на сіножаті і т. п. Тому багато українських свідомих громадян відійшли, бо попросту залякалися бандитизму.

Один з тих большевицьких ватажків зі своїм спільником вибили кілька разів вікна і спалили сіно, а інж. М. Леськова, мого брата, побили в читальні до непритомности.

І ось таким бандитам помагають большевицькі лідери з Ню Йорку.

М. Леськів, Ню Йорк.

ВІДОЗВА
ДО ЗЕМЛЯКІВ ІЗ СЕЛА ЗВИНЯЧ, ПОВІТ ЧОРТКІВ,

Вже довший час проминув, як покинули ми нашу Рідну Землю в надії, що ще колись повернемось і заживемо в свойому гарному селі Звинячі, котре нині являється одним з найкраще загосподарених сіл чортківського повіту.

І це треба завдячити нашим батькам, котрі розуміли значіння культурної праці й заложили читальню „Просвіти" ще в 1886 році. За їх приміром поступали й сусідні громади.

Село Звиняч виховало низку української інтеліґенції: 3 адвокатів, 3 учителів-професорів, 5 священиків й 3 диригентів-учителів хорового співу.

Коли по інших селах ішла завзята боротьба між нашим громадянством за стару „політику", тоді в нашім селі велась культурна праця цілком спокійно, бо все громадянство було освідомлене в тій читальні, тож відносилось до українського руху цілком зрозуміло й на сто відсотків солідарно.

Ця читальня „Просвіти" виховала борців, котрі з крісом і шаблею обороняли волю України, а було їх в українській армії з села Звиняча 218 хлопців. Не всі вони вернулися з тієї нерівної боротьби. Декотрі впали на полі бою, декотрі стратили здоровля по таборах і арештах та ріжних пацифікаціях. А ті, що вернулись, працюють дальше для народньої справи скільки мають можливости.

Ця читальня „Просвіти" існує до нині, та через брак відповідної домівки вона є загрожена, а разом із читальнею загрожені інші установи, котрі містяться в читальні, як: Сільський Господар, Жіночий Гурток, Кооператива, Луг і Співацько Аматорський Кружок. Ворожа влада тільки й глядить, щоб було чим закид зробити, та й нашим культурним установам пошкодити, звести до мінімума їх діяльність, або й цілком позбавити їх самоіснування.

Через подібні закиди розвязано в минулім році Рідну Школу, яку громадяни своїми датками удержували й двох учителів оплачували.

Тож з огляду на такі обставини свідомі громадяни села Звиняча постановили за всяку ціну побудувати відповідну домівку читальні „Просвіта", де будуть могли приміститись всі згадані установи, та сповняти як слід свої завдання.

Будова цеї інституції вже почалася і головний уряд (який складається з осіб: І. Ільчишин, Стефан Мальований, Іван Боднарчук, Василь Прокопів і Стефан Красовський) відноситься з просьбою за посередництвом нижче підписаного до всіх односельчан, котрі виїхали за море шукати кращої долі, щоб і вони причинилися своїми датками до здвигнення тої народньої святині, яка має бути кузнею кування кращої долі, для нашого народу.

Дальше комітет згадує й просить краянів і з сусідніх сіл: Скомороша, Бичковець і Косова, щоб відізвалися на цей заклик, та зложили жертви на ту ціль, а імена їх будуть записані на памятку грядучим поколінням.

Дорогі Земляки - Громадяни! Ми повинні тішитись, що наші брати й сестри в Рідним Краю не даються застрашити ворожій владі, ані арештами, карами й иншими переслідуваннями, але впертою й послідовно працюють для загального добра. Тож покажім, що ми розуміємо їх посвяту для народньої справи й жертвуймо від себе так, щоб наше сумління було спокійне, а тим додаймо їм ще більшої охоти й завзяття.

Ми повинні бути гордими з того, що можемо таку поміч дати. Колись цю ролю сповняли наші знатні особи, князі й гетьмани, яких історія згадує. Вони були фундаторами багатих церков, шкіл і манастирів, звідки розходилась наука по всій Україні.

І так, як ми згадуємо їх добрі діла, так будуче покоління буде згадувати ті організації, ті комітети й тих громадян, котрі тепер дають поміч Рідному Краєві. Наші жертви на народні цілі є мірилом нашої свідомости, жертвами кристалізується характер, закріплюється здобутки народу.

Тож покажім, що ні безмежні простори, які ділять нас, ні лихо, яке змусило нас шукати кращої долі за океаном, ані той довгий час, відколи ми розсталися з Рідним Краєм, не зуміли затерти в наших душах памяти, не зуміли згасити в наших серцях любови до свого рідного гнізда. Без ріжниці, де живемо, чи в широких провінціях великої Канади, чи в багатолюдних стейтах Злучених Держав Америки — всі спішім з нашою жертвою на добру ціль.

Помагаймо, бо це наш обовязок плекати визвольного духа на всіх частях нашої поневоленої землі, яку боронили й віддали своє дороге життя наші рідні, наші товариші, котрі разом з нами до школи ходили.

Нині їх могили кличуть до нас живих іще: поможіть.

Інтересованих прошу звертатись на адресу:

Wasyl Melnyczuk,
148 Hope Ave., Passaic, N. J.

Звідти дістанете більше інформацій, а також листи, вироблені до збирання пожертв.

Спис жертводавців буде оголошений в наших часописах, а також зашлеться його до читальні для поміщення в пропамятній книзі.

Василь Мельничук.

ПОЖЕЖІ В ТЕРНОПІЛЬЩИНІ.

В Настасові, пов. тернопільський, пожежа знищила цими днями господарські і мешкальні будинки Евдокії Міреської і будинки Евдокії Міреської, Миколи Свахова, Гринька Ворожбита і Марії Бачинської. Згорів мертвий і живий інвентар. Загальну шкоду обчислюють на кільканадцять тисяч злотих.

ПО 22-ЛІТАХ ВЕРНУВСЯ З НЕВОЛІ.

З Куфштайну (Австрія) повідомляють, що там вернулися цими днями з Росії 5 тирольців, які тому 22 роки підчас світової війни попали в московський полон.

Я. Гашек.

ОКУЛЯРИ

—o—

1.

Станислав Немец недовиджував. Так дуже недовиджував, що на годині історика професора Гинека засипався соромно, хоч половина кляси показувала йому дату на пальцях.

Так дуже недовиджував, що нічого не вмів, навіть як підручник лежав перед ним відчинений на лавці. Справді — годі йому було помогти.

2.

Пані професорова Гинек мала свіжо помальоване волосся, червоний ґумовий чепець на голові, чорний трикот, що робив її стрункою. При цьому вірила, що добре виглядає.

Вскочила саме перед Станиславом до води.

Станислав Немец побачив чорні кучері, що вилазили зпід ґумового чіпця та сплеснув у долоні:

— Знаменито, панночко, знаменито!

Пані професорова Гинек усміхнулася, а Станислав Немец, заохочений тим, сказав:

— Я навчу вас пані, кравлювати... Добре?

Пані професорова Гинек була сама над рікою та дуже нудьгувала.

Тому Станислав Немец був таксамо добрий, як кожний інший. Ба, навіть ліпший, бо — недовиджував.

Із молодечим запалом зацікавився панею професоровою Гинек.

— Чи маєте брата? — спитався.

— Не мала.

— Маєте сестру?

— Також не мала.

— То може пані мають любка?

Пані професорова Гинек злякалася.

— Що вам прийшло до голови? Я, правду сказати, повинна образитися, одначе прощаю вам.

— То пані зовсім вільні?

— Ну, так зовсім, то ні.

— Шкода.

У цьому одному слові пробивалося таке щире розчарування, що пані професорова Гинек мусіла знову всміхнутися та спитатися кокетливо:

— А якби я так була вільна? То що тоді?

— То тоді ви не булиб занадто довго вільні.

Пані професорва засміялася весело. При цьому вода дісталася їй до уст і вона мусіла кашляти. Виплили на середину ріки.

— Пані проковтнули воду? Прошу мене сильно держатися. Я вже вас витягну.

Поклала йому руку на барках, закашлялася та держалася зараз біля нього в воді, а Станислав Немец плив до другого берега.

— Куди ви властиво тягнете мене?

Хотіла ще сказати, що вже від двацятьох літ не переплила ріки, та заздалегідь стямилася, що не повинна того говорити.

На другий беріг панночко. Там положимося на сонці та могтимемо свобідно погуторити собі.

3

І ось добилися вже до другого берега.

Пані професорова Гинек була в сентиментальному настрої. Тому двацять літ була також на цій леваді з професором Гинеком.

Тоді він іще мав також буйне волосся, як Станислав Немец, і співав їй модну тоді пісеньку: „На зеленій леваді".

— Чи ви знаете цю пісню: „На зеленій леваді"?

А Станислав Немец відповів:

— То певно якась нова пісенька? Я не знаю її. Може заспіваете її мені.

І пані професорова Гинек заспівала. Голос її дрїжав із зворушення, як кінчила:

„Все кохання проминає,
Проминає в забутті..."

Пісенька зворушила Станислава Немеца, сам не знав чому.

— Як ви, пані, гарно співаете! А чи знаете може, пані, й цю пісеньку: „Вперед, товариші, світ кличе нас!"

— Ні. Не знаю її.

— Ми співаемо її часто в школі на перерві. „Лисий" не любить цієї пісеньки, тому ми що дня ревемо.

— А як вам ведеться в школі?

— От так собі. Нині „Лисий" дав мені з історії лиху ноту.

Пані професорова наслухувала пильно:

— Якжеж зветься цей ваш „Лисий"?

— Гинек. А ви, пані, знаєте його?

— Бачите, як складається! Знаю його.

— Поганий тип, правда?

— Пст! Ви так не повинні говорити. Чи він винен, що йому випало волосся?

— Як гадаете, гарна панночко: чи він також був колись молодий?

— Певно, він гарний, високий, стрункий мужчина та мав таксамо гарне буйне волосся, як ви. Я бачила його фотографію з тих часів — додала скоро. Коли хочете, то попрошу його, щоби вас питав іще раз.

— Моглиб ви це зробити?

— Він мій вуйко.

Станислав Немец зрадів дуже.

Підніс її руку до своїх уст і поцілував її так, як ґімназист цілує руку ґімназистки.

Пані професорова Гинек прижмурила очі. Станислав Немец перемінився нараз у професора Гинека, як той був іще юнаком і мав буйну чуприну. Згадуючи ці давно минулі часи, стиснула руку Станислава Немеца та прошептала:

— Бачите, як вода пливе, зовсім таксамо, як життя.

Потім обоє ввійшли в воду та поплили назад до тамтого берега. Обоє мовчали.

— До побачення. Прошу ждати на мене завтра на тому самому місці. Я не буду купатися, одначе скажу вам чи я мала успіх у вуйка.

4.

Пані професорова Гинек розмовляла дома довго з чоловіком. Говорила йому про зелену леваду, про давно минулі дні, коли професори були ще юнаками та мали найріжніщі клопоти.

Вкінці розповіла теж чоловікови про Станислава Немеца. Всміхаючися збентежено, призналася:

— Уяви собі, дорогенький, хлопець закохався в мені до божевілля. Я приобіцяла йому, що вставлюся за ним у тебе.

5.

— Всі баби до нічого — сказав Станислав Немец до свого приятеля Франца. — Я мав нині з одною рандку. Баба — так багато мені приобіцяла, а тепер, уяви собі, взагалі не прийшла.

— Може прийшла, а ти її не запримітив?

— Що? Я не запримітив би! Бачу як орел. Дивився — сказавши це витягнув з кишені окуляри. Я купив собі нині рано й тепер уже можу читати на віддаль кожну історичну дату. Хай мене тепер „лисий" питає!

6.

— Твій обожатель був знаменито приготований — сказав професор Гинек при вечері. А як там з твоїм романсом?

— Дай мені спокій — відповіла пані професорова Гинек і зачервонілася по вуха. Пригадала собі нинішню сцену. Прийшла над беріг, як були умовилися.

Станислав Немец мав на носі окуляри, дивився на неї рівнодушно, а його погляд говорив їй виразно: „Це могла би бути хіба її бабуся!"

— Перепрошую, чи тут мешкає пан Птах?

— Так, прошу йти на третій поверх. Він називається Сорока.

—o—

При війську.

— Стрілець Булька, скажи мені, чому цабля є крива?

— Тому, що нею можна лекше рубати.

— Дурний! Шабля мусить бути крива, бо в противнім випадку не влізлаб до кривої похви.

Мусій Степанчук.

ЧОГОЖ БІЛЬШЕ ТРЕБА?

(В день уродин М...).

О, так ще недавно!
Здається учора
Ти рожею цвила
До сонця весни,
Ти мріяла, снила
Будуччини сни,
Була така гарна,
Ох, гарна як зоря!

Літа проминули,
І ночей зоряних
Минуло багато,
Сотки-тисячі...
Чи варт споминати
Їх нині тобі?
Ох, хочеться дуже
Полинути в давне!

Бо в літах минулих,
В трудах безнастанних
Ти все та, незмінна,
У серці й душі,
Така все подібна
Як була й тоді,
Як разом ми снили
В обіймах кохання.

Хоч може личенько
Вже літ риси вкрили,
Хоч коси яснїють
Вже сріблом святим,
Та очи горіють
Вогнем тим самим,
Що гріли серденько
В молодости хвилях.

В очах тих незмінних
Нема злоби й лжи,
І літа не змили
Святої слези,
Що ти в горю лила
У праці з дітьми.
Любов в них безмірна
Згаснути не може.

Краса молодеча
Нічим не затреться:
Живе вона в слові,
У піснях й думках,
Живе у розмові,
У бровах й очах;
Принада дівоча
Все з уст тих сміється.

Раз серце налите
Любовю-коханням
Все бється і будить
Розраду в душі,
Солодить у грудах
Заплакані дні;
Життя стає сите
Хоч в бідностях денних.

Якаж нагорода
За літа прожиті,
За волос той срібний
И за риси чола,
За шлях непогідний,
Що ти ним пройшла,
За юність і вроду
І сльози пролиті?

Ох, є нагорода!
Є дар цінний неба.
Є любії діти
У тебе, у нас;
У них твої літа,
Краса, юний час,
У них твоя врода.
Чогож більше треба?

ОСТРОВИ ЩАСТЯ

Життя у батьківщині канарків. — Природня краса та врожай Канарійських островів.

У старих ґеографічних підручниках можна знайти ґрупу тринацятьох островиків, на південь від побережжя Еспанії, недалеко від Африки, під назвою „Острови щастя". Це Канарійські острови. Люди в давніх часах називали ці острови країною щастя, бо вони були далеко від решти світа, мешканці островів не знали, що це таке війна й дорожнеча, які бували в Европі й Африці, щасливо та вдоволено жили собі, щобільше — не потребували теж багато працювати або боятися господарської кризи, бо плодовита земля давала все, що їм для життя було потрібне.

І сьогодні не можна відібрати того завидного імени Канарійським островам. Називають їх Канарійськими, та вони вже не є осередком вивозу канарків, бо канарки плекають і в Европі.

Канарійські острови відкриті 1495. року, коли їх заняли еспанські війська. Еспанці застали тут людей камінної доби. Мешканці островів не знали металів, зброї, не знали, що це війна та гроші.

Зброї нема й сьогодні багато на цих островах. Із погляду морської плавби острови ці дуже важні для всіх держав, які мають фльоту. Та і з хліборобського погляду острови ті дуже важні, бо з них вивозять найліпщі артикули. Земля врожайна та дає подостатком південних овочів, ріжні плоди й артикули. На Канарійських островах є тричі до року жнива та збір овочів. Тому, що там постійно підсоння весняне й літнє, приїздить багато чужинців. Ввесь рік приїздять туристи з усіх країв світа, щоби побачити цю країну сонця та багацтва. Риболовля також обильна, не лише земля, а й море дає всього подостатком.

В усіх пристанях Канарійських островів є повна свобода ввозу й вивозу, митних оплат нема. Торговля доволі добре розвинена, промислу нема, бо промислові артикули привозять із ріжних країн і то за дуже низькі ціни, бо всі раді закупити добрі й дешеві канарійські артикули.

Не треба думати, що Канарійські острови це запущена, некультурна країна без цивілізації. Всі вироби новітньої техніки можемо тут подибати. Трамвай і авто це ніяка рідка поява, хоч туземці і сьогодні волять мула.

Чудові пальмові ліси прикрашують острови, а романтичні кратери вигаслих вулканів додають краси, яку рідко де подибується.

Політично Канарійські острови належать до Еспанії. Та цієї політичної залежности на островах майже не запримічується, тому, що острови від Еспанії віддалені три дні подорожі кораблем. Так то населення островів живе собі зовсім спокійно та безжурно.

ВБИВСТВО НА ВУЛИЦІ В БРОДАХ.

Якийсь тип напав на вул. Рибній у Бродах на 35-літнього слюсаря Нафталя Вайденвурма і поколов його так сильно ножем, що він по кільканацятьох хвилинах помер. Убивник, стероризувавши свідків злочину, втік. Причина вбиства покищо невідома.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 28-го липня ц. р. помер у 55-тім році життя ІВАН ЗАПОТІЦЬКИЙ. Покійний походив зі села Ваньовичі, повіт Самбір. Осиротив жену Анну і четверо дітей. Похорон відбудеться в четвер, дня 30 липня з дому жалоби 65 Sussex St., Jersey City, N. J.

В. И. П.

МІСТЕЧКО, ДЕ БОЖЕВОЛІЮТЬ ЛЮДИ.

В грецькому містечку Месена занотовано останніми часами сильний зріст умових недуг. Лікарі шукають причини того явища.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА. (68)

З военними окриками продовжали малпи свою боротьбу зі скаженим слоном, концентруючи свої атаки на цю рухому фортецю. Слон видавався непоборним. Знов дві малпи згинули хоробро, пробуючи ушкодити могутню трубу слона. Інші, щоб ратувати своє життя, мусіли разураз перед слоном відскакувати Гудаг був паном ситуації.

Коли слон на хвилю стримався, щоби переглянувти ситуацію, Тарзанові блиснула до голови гадка: він міг непомітно видістатися з побоевища й утекти в нетрі. Слон, занятий боротьбою з малпами, цілком певно був би його втечі не запримітив. Цю гадку зродила в його голові обава за хлопців, Діка і Дока, яким ґрозила смерть, а яких тільки він один міг уратувати.

Зо своїми близнятами він був звязаний тілом і кровю. Та з другого боку його зобовязувала теж льояльність до цих шерстятих товаришів, які вмішались у цю боротьбу тільки тому, щоб його ратувати. Тарзан знав, що покидати їх у цій боротьбі булоб дуже негарно. Та смерть хлопців далі стояла йому перед очима. Що робити?

Доля хлопців дійсно добігала до кінця. Чарівник Інтамо стояв над кітлами, в яких приготовлялася їжа для хлопців, й приговорюючи щось, вливав до неї отруї. На його лиці відбивалась укрита радість, а його говорення нагадувало якусь притишену вісню. „Скоро білі чарівники знайдуться по тамтому боці", думав він собі.